

Přírůstky do sbírky Památníku Terezín z let 2017–2021

Památník Terezín 2022

Autor výstavy a informačního textu: Tomáš Raichl
Příprava výstavy: Iva Gaudesová, Michael Michner, Martina Šiknerová,
Luisa Wávrová, Michaela Dostálová, Eva Němcová,
Jaroslava Nytlová, Hana Procházková

Výtvarný projekt a realizace: Miroslav Veselý
Překlad: Jan Valeška

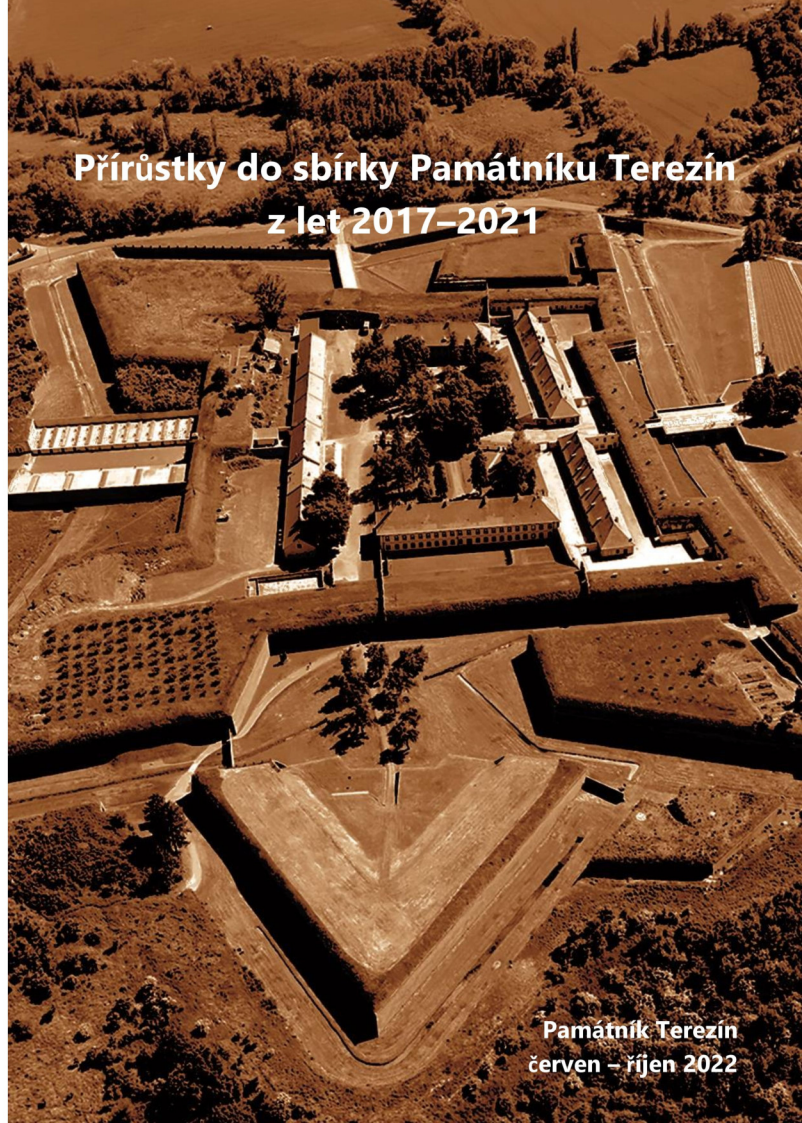
Většina exponátů pochází ze sbírky Památníku Terezín. Portrétní fotografie a snímek výtvarného díla laskavě poskytli: Národní archiv, Praha; Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, Praha; Moravský zemský archiv v Brně; Wiener Stadt- und Landesarchiv, Vídeň; Yad Vashem Art Museum, Jerusalems; Bundesarchiv, Referat FA 5, Koblenz; Archiv výtvarného umění, Kostelec nad Černými lesy; Cyril, Véronique a Eva Hartmanovi; Jindřich Nosek

© David Haas, Daniel Haas, Ronny Haas, Michal Foell (obr. č. 3)
© Cyril Hartman, Véronique Hartman, Eva Hartman (obr. č. 31)

Informační text pro návštěvníky výstavy
NEPRODEJNÉ

Náklad 200 kusů
Vytiskl Tisk Horák a.s., Ústí nad Labem

ISBN 978-80-88052-29-6

Přírůstky do sbírky Památníku Terezín z let 2017–2021

Památník Terezín
červen – říjen 2022

Nůž vyrobený z listu pily z koncentračního tábora Allach (č. 127)

Součástky tankového motoru Maybach HL 230 (č. 125)

Prémiový lístek
z koncentračního tábora
Flossenbürg v hodnotě
jedné říšské marky
(č. 131)

Přírůstky do sbírky Památníku Terezín z let 2017–2021

Výstava představuje nejzajímavější přírůstky zařazené v letech 2017–2021 do muzejní sbírky Památníku Terezín. Sbírkotvorná činnost je zaměřena na získávání předmětů (včetně uměleckých děl), které dokumentují život v nacistických věznicích, káznicích, koncentračních táborech a dalších represivních zařízeních. Prioritou jsou akvizice hmotných, písemných a obrazových pramenů pocházejících z policejní věznice v terezínské Malé pevnosti, židovského ghetta Terezín a koncentračního tábora Litoměřice. Součástí sbírky jsou také další předměty, které podávají svědectví o odbojové činnosti a nacistické perzekuci, stejně jako umělecká díla vzniklá po roce 1945, reflektující válečné události a holokaust.

V umělecké části sbírky jsou mezi novými přírůstky nejpočetněji zastoupeny výtvarné práce vzniklé v terezínském ghettu, kterých je přes devadesát. Z trojrozměrných artefaktů, písemností a fotografií lze upozornit například na rozsáhlou pozůstalost popraveného duchcovského architekta a malíře Jana Podrackého, osobní předměty operního pěvce Karla Bermana nebo písemnosti významného představitele českožidovského hnutí Eduarda Lederera.

Věci z majetku bývalých vězňů dnes Památník Terezín obvykle získává od dětí nebo vnoučat těch, kteří v letech nacistické okupace prošli branami represivních zařízení. Darované či zakoupené předměty jsou postupně konzervovány nebo restaurovány a pak prezentovány na výstavách a ve stálých expozicích. Památník Terezín také zapůjčuje své sbírkové předměty na výstavy pořádané jinými institucemi a poskytuje jejich reprodukce k publikačním, výstavním a vzdělávacím účelům.

Seznam exponátů

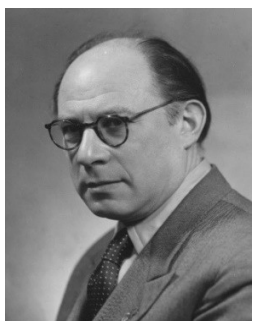
Údaje u výtvarných děl:

autor, název, místo a rok vzniku, technika a materiál, rozměry (výška × šířka), inventární číslo

Údaje u ostatních exponátů:

popis, datace, inventární číslo

Exponáty na stěnách cely

Leo Haas

15. 4. 1901, Opava
13. 8. 1983, Východní Berlín

Památník Terezín

- 1 Leo Haas, Jakob Edelstein hovoří v Hannoverských kasárnách, ghetto Terezín, 1943, tužka, karton, 33,3 × 41,8 cm, PT 14541
- 2 Leo Haas, Dvůr Sudetských kasáren, ghetto Terezín, 1943, lavírovaná kresba tuší, inkoust, tužka, papír, 49,5 × 67 cm, PT 14557
- 3 Leo Haas, Karikatura Karla Schliessera, vedoucího hospodářského oddělení židovské samosprávy ghetta, ghetto Terezín, 1943, lavírovaná perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 60 × 41,7 cm, PT 14558

Kresby a písemnosti z pozůstalosti Viléma a Greta Cantorových

Vilém Cantor (1907–1981) byl do terezínského ghetta deportován 4. 12. 1941 z Prahy transportem J a jeho manželka **Greta** (1912–2001) dne 12. 2. 1942 pražským transportem X. Vilém v ghettu pracoval jako vedoucí transportního oddělení, které bylo součástí ústředního sekretariátu, a při poválečném vyšetřování nacistických zločinů podal cenná svědectví o sestavování transportů z Terezína do Osvětimi. Manželé Cantorovi se v Terezíně dočkali osvobození a po válce žili v Teplicích.

- 4 Leo Haas, Vilém Cantor u kartotéky, ghetto Terezín, 1943, tuš, papír, 34,5 × 25,1 cm, PT 14522
- 5 Leo Haas, Greta Cantorová, ghetto Terezín, 1943, lavírovaná kresba tuší, karton, 31,4 × 26,4 cm, PT 14521
- 6 Průkazy Viléma a Greta Cantorových vydané 19. 11. 1944 radou starších ghetta Terezín, A 13363, A 13034

Spořitelni knížka Elsy Hladíkové z terezínského ghetta (č. 50)

Fotografie JUDr. Eduarda Lederera (č. 89)

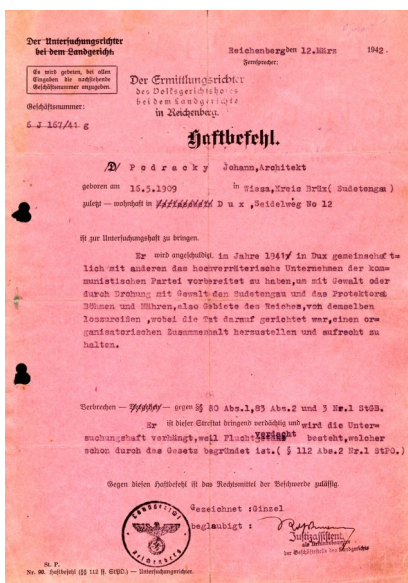
Látkové srdíčko z policejní věznice v Malé pevnosti Terezín (č. 115)

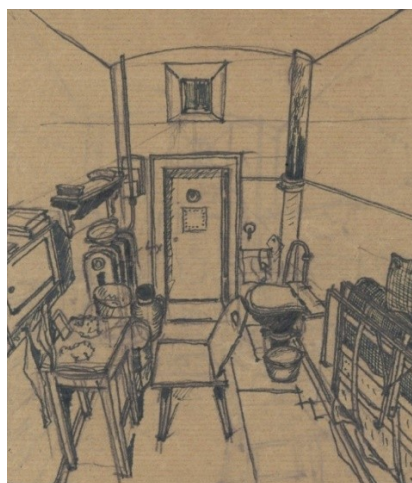
Vězeňská čísla z koncentračního tábora Ravensbrück (č. 129)

Běla Krausová,
Ave Maria! (č. 63)

Zatykač na Jana Podrackého (č. 74)

Jan Podracký, Cela smrti ve věznici
Berlín-Plötzensee (č. 73)

- 7 Dopisnice z 22. 2. 1947 a dopis z 21. 1. 1947 týkající se podání svědectví Viléma Cantora o transportech do Osvětimi proti bývalému veliteli terezínského ghetta Karlu Rahmovi, A 13377, A 13376

Bedřich Fritta

19. 9. 1906, Višňová u Frýdlantu
asi 5. 11. 1944, Osvětim

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna,
1931–1940, sign. T 188/7, kart. 11 446, Bedřich Taussig,
v roce 1936 úřední změna příjmení na Fritta

- 8 Bedřich Fritta, Šance u Bohušovické brány, ghetto Terezín, 1941–1944, lavírovaná kresba tuší, tužka, karton, 30,2 × 43,9 cm, PT 14554
- 9 Bedřich Fritta, U zdi, ghetto Terezín, 1942, kvaš, tuš, tužka, karton, 35,3 × 50 cm, PT 14555
- 10 Bedřich Fritta, Terezínské valy, ghetto Terezín, 1941–1944, lavírovaná kresba tuší, tužka, karton, 30,2 × 44 cm, PT 14549

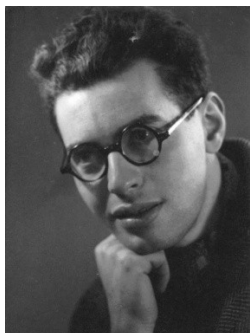
Malvina Schalková (Malva Schalek)

18. 2. 1882, Praha
asi květen 1944, Osvětim-Březinka

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna,
1941–1950, sign. S 307/8, kart. 9814

- 11 Malvina Schalková (Malva Schalek), Na dvoře Drážďanských kasáren, ghetto Terezín, 1942, akvarel, tužka, karton, 31,5 × 46,7 cm, PT 14542
- 12 Malvina Schalková (Malva Schalek), Výdej jídla, ghetto Terezín, 1942–1944, lavírovaná perokresba tuší, tužka, karton, 30 × 43,9 cm, PT 14569

- 13 Malvína Schalková (Malva Schalek), Horní vodní brána, ghetto Terezín, 1942–1944, akvarel, tužka, karton, 30 × 44 cm, PT 14570
- 14 Malvína Schalková (Malva Schalek), Při jídle, ghetto Terezín, 1942–1944, tužka, papír, 31 × 45,1 cm, PT 14571

František Petr Kien

1. 1. 1919, Varnsdorf
 16. 10. 1944 (datum transportu), Osvětim-Březinka

Památník Terezín

- 15 František Petr Kien, Zátíši s kloboukem a kartami, 1937, olej na překližce, 64 × 78 cm, PT 14830
- 16 František Petr Kien, Soubor dětských kreseb, asi 1921–1930, tužka, tuš, papír, různé rozměry, PT 14560
- 17 František Petr Kien, Autoportrét, ghetto Terezín, 1941–1944, tužka, karton, 44 × 30 cm, PT 14572

Otto Ungar

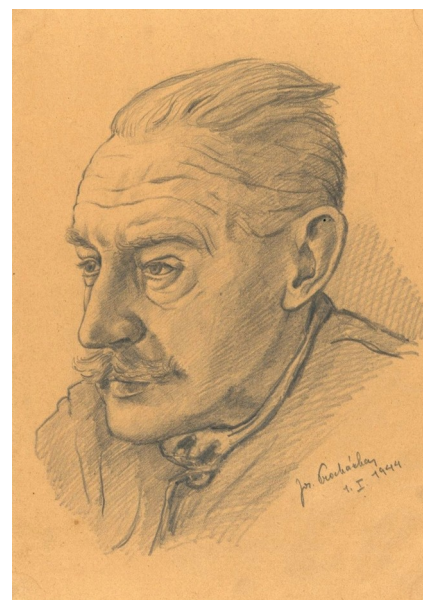
27. 11. 1901, Husovice u Brna
 25. 7. 1945, Blankenhain u Výmaru

Památník Terezín

- 18 Otto Ungar, Čištění kotle, ghetto Terezín, 1942–1944, tužka, karton, 35 × 26,3 cm, PT 14520

Lea Grundig, Transport Berlín–Lublin (č. 61)

Josef Procházka,
 Portrét podplukovníka
 Karla Janoty (č. 62)

Pavel (Pali) Schwarz, Nádvoří Vrchlabských kasáren (č. 49)

Josef (Pepík) Bondy,
Novomanželé (č. 46)

- 19 Otto Ungar, Ve vlaku, ghetto Terezín, 1942, akvarel, běloba, tužka, papír, 43 × 29,4 cm, PT 14526
- 20 Otto Ungar, Myslivecká kasárna, ghetto Terezín, 1942–1944, kvaš, karton, 44 × 59,8 cm, PT 14819
- 21 Otto Ungar, Noc v ghettu, ghetto Terezín, 1943, kvaš, karton, 59,7 × 41,4 cm, PT 14820
- 22 Otto Ungar, Badhausgasse (Q 3), ghetto Terezín, 1942–1944, kvaš, tužka, karton, 55,7 × 78,8 cm, PT 14821
- 23 Otto Ungar, Dvůr Kavalírky, ghetto Terezín, 1942–1944, kvaš, tužka, karton, 44,2 × 59,8 cm, PT 14822
- 24 Otto Ungar, Stavba železniční vlečky u Bohušovické brány, ghetto Terezín, 1943–1944, kvaš, karton, 53,5 × 82,1 cm, PT 14824
- 25 Otto Ungar, Modlitebna na půdě, ghetto Terezín, 1942–1944, akvarel, tužka, karton, 36,8 × 25,7 cm, PT 14547
- 26 Otto Ungar, V modlitebně, ghetto Terezín, 1942–1944, akvarel, tužka, uhl, papír, 22,1 × 30,1 cm, PT 14548
- 27 Otto Ungar (?), Dva muži s tórou, ghetto Terezín, 1942–1944, tužka, karton, 35,3 × 25,3 cm, PT 14545

Karel Fleischmann

22. 2. 1897, Klatovy

23. 10. 1944 (datum transportu), Osvětim-Březinka

Památník Terezín

- 28 Karel Fleischmann, Shromáždění v Sudetských kasárnách, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, tužka, karton, 43,9 × 61,8 cm, PT 14559

- 29 Karel Fleischmann, Nakládání rakví na vůz, ghetto Terezín, 1943, lavírovaná kresba tuší, tužka, karton, 33,8 × 33,4 cm, PT 14576
- 30 Karel Fleischmann, Při odpočinku, ghetto Terezín, 1944, tuš, tužka, papír, 30,5 × 39,4 cm, PT 14577

Jan Hartmann

10. 8. 1926, Praha

1. 6. 2009, Dole (Jura), Francie

Cyril, Véronique a Eva Hartmanovi

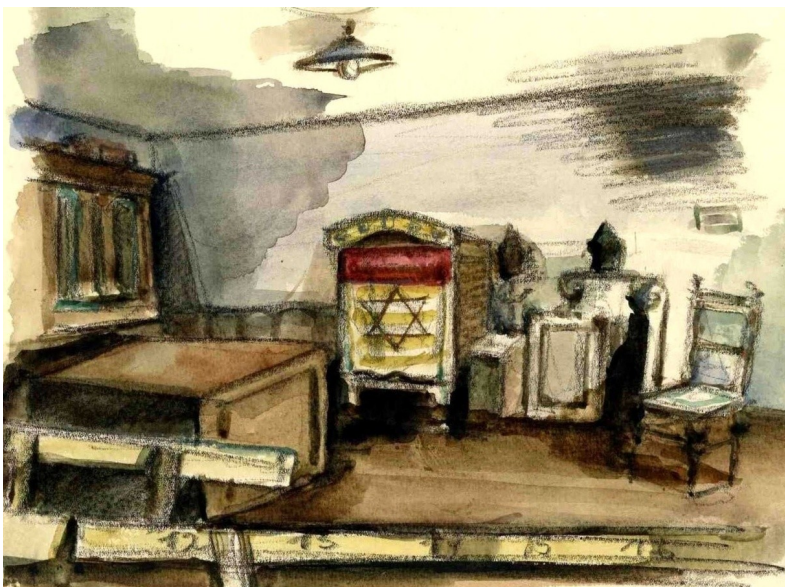
- 31 Jan Hartmann, Sčítání vězňů ghetta v Bohušovické kotlině I, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 21 × 22,8 cm, PT 14714
- 32 Jan Hartmann, Sčítání vězňů ghetta v Bohušovické kotlině II, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 21 × 22,8 cm, PT 14715
- 33 Jan Hartmann, Valník s bramborami za tmy II, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 25,2 × 29,9 cm, PT 14719
- 34 Jan Hartmann, Odvážení mrtvého, ghetto Terezín, 1944, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, tužka, karton, 24 × 28,5 cm, PT 14726
- 35 Jan Hartmann, Na dvoře Sudetských kasáren, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 26,7 × 29,8 cm, PT 14728
- 36 Jan Hartmann, Četnická hlídka, ghetto Terezín, 1943–1944, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 20 × 23,7 cm, PT 14722
- 37 Jan Hartmann, Výdej jídla, ghetto Terezín, 1944, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 21,1 × 22,7 cm, PT 14724

Malvína Schalková (Malva Schalek), Výdej jídla (č. 12)

Jan Hartmann, Sčítání vězňů ghetta v Bohušovické kotlině I (č. 31)

Otto Ungar, V modlitebně (č. 26)

Otto Ungar, Badhausgasse (č. 22)

- 38 Jan Hartmann, Převoz slanníků na pohřebním voze, ghetto Terezín, 1944, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, tužka, karton, 19,4 × 22,8 cm, PT 14725
- 39 Jan Hartmann, Čekání ve frontě, ghetto Terezín, 1944, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, karton, 32,1 × 24,7 cm, PT 14733
- 40 Jan Hartmann, Stará žena na ulici, ghetto Terezín, 1944, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, tužka, karton, 26 × 17,8 cm, PT 14723

Edita Hartmannová

30. 11. 1899, Mladá Boleslav
16. 10. 1944 (datum transportu), Osvětim-Březinka

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna, 1941–1950, sign. H 884/2, kart. 2595

- 41 Edita Hartmannová, Staří lidé na lavičce, ghetto Terezín, 1943, akvarel, tužka, papír, 25,1 × 30 cm, PT 14734
- 42 Edita Hartmannová, Odpočinek na lavičce, ghetto Terezín, 1943, akvarel, tužka, papír, 24,9 × 30 cm, PT 14735

Otto Samisch

26. 10. 1905, Karlovy Vary
28. 9. 1944 (datum transportu), Osvětim-Březinka

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna, 1941–1950, sign. S 390/2, kart. 9832

- 43 Otto Samisch, Portrét chlapce, ghetto Terezín, 1943, křídly, tužka, karton, 31,7 × 23,8 cm, PT 14534

Rudolf Saudek

21. 10. 1880, Kolín
19. 7. 1965, Praha

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna,
1941–1950, sign. S 588/9, kart. 9865

44 Rudolf Saudek, Prorok, ghetto Terezín, 1942, pastel, tužka, karton,
48,4 × 36,1 cm, PT 14556

Norbert Troller

12. 1. 1896, Brno
24. 12. 1981, New York

Památník Terezín (Norbert Troller, Autoportrét, 1919)

45 Norbert Troller, Šance v Terezíně, ghetto Terezín, 1942, tužka, akvarel,
papír, 21,1 × 29,2 cm, PT 14738

Josef (Pepík) Bondy

3. 8. 1914, Praha
6. 9. 1943 (datum transportu), Osvětim-Březinka

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna,
1931–1940, sign. B 2338/12, kart. 4845

Obrazová část

Bedřich Fritta, Terezínské valy (č. 10)

Leo Haas, Karikatura
Karla Schliessera (č. 3)

v budově tzv. akcízu v Jinonicích, jež byla jedním z míst, odkud se vysílalo. Dne 3. 10. 1941 tu gestapo zatklo Emilii Prokopovou, jejího syna a další dva odbojáře. Radiotelegrafista Jindřich Klečka se zastřelil dřív, než se k němu příslušníci gestapa dostali. Karlu Prokopovi se tehdy podařilo uniknout. Emilie byla uvězněna na Pankráci, vyslýchána gestapem a 28. 11. 1941 deportována do koncentračního tábora Ravensbrück. Na konci války přežila pochod smrti a v květnu 1945 se vrátila do osvobozené vlasti. Miroslav Prokop byl 13. 2. 1942 v koncentračním táboře Mauthausen usmrčen benzínovou injekcí. Karla Prokopa gestapo dopadlo až ve druhé polovině roku 1942. Dne 21. 6. 1943 byl Lidovým soudním dvorem odsouzen k trestu smrti a 8. 9. 1943 v Berlíně-Plötzensee popraven.

128 Fotografie Emilie Prokopové.

129 Předměty Emilie Prokopové z koncentračního tábora Ravensbrück – vězeňská čísla odpáraná z oděvů, československá vlaječka, textilní sáček, peněženka, knížečka s tužkou psanou modlitbou, brýle s pouzdrem, 1941–1945, PT 14698, PT 14699, PT 14700, PT 14701, PT 14702, PT 14704, PT 14705.

Stanislav Man (1906–1986) působil od jara 1939 v tzv. technické skupině brněnského vedení ilegální komunistické strany, jež vydávala a rozšiřovala ilegální tiskoviny. Zatčen byl 20. 7. 1940. Po výsleších a věznění v brněnských Kounicových kolejích a na Mírově byl Vrchním zemským soudem ve Vratislavi (Breslau) odsouzen k 4 letům káznice. Po odpykání trestu v káznici Stein an der Donau nebyl propuštěn, ale na konci září 1944 převezen gestapem do koncentračního tábora Flossenbürg, odkud se vrátil v květnu 1945 s podlomeným zdravím.

130 Vězeňská blůza Stanislava Mana z koncentračního tábora Flossenbürg, 1944–1945, PT 14645.

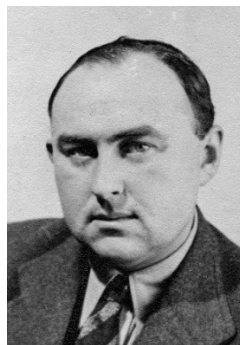
131 Prémiový lístek z koncentračního tábora Flossenbürg v hodnotě jedné říšské marky z pozůstalosti Stanislava Mana. Tyto poukázky měly vězně motivovat k vyšším pracovním výkonům. Získat za ně mohli některé věci osobní potřeby a potraviny podřadné kvality, 1944–1945, A 13900.

46 Josef (Pepík) Bondy, Novomanželé, ghetto Terezín, 1943, pastel, karton, 30,2 × 21,9 cm, PT 14739

Výtvarná díla a písemnosti z pozůstalosti Elsy Hladíkové

Elsa Hladíková (1894–1972) byla do Terezína deportována 6. 3. 1943 z Prahy transportem Cv. V ghettu pracovala jako administrativní síla v tzv. Bance židovské samosprávy a dožila se zde osvobození. Po návratu do Prahy na konci května 1945 se shledala se svými blízkými.

47 Fotografie Elsy Hladíkové

Erich Vogel

30. 4. 1906, Těšín
19. 10. 1980, Las Vegas

MZA v Brně, fond Policejní ředitelství Brno, kart. 2366

48 Erich Vogel, Terezínský dvůr, ghetto Terezín, 1943, akvarel, tužka, papír, 34,5 × 25,3 cm, PT 14708

Pavel (Pali) Schwarz

22. 7. 1894, Praha
1. 10. 1944 (datum transportu), Osvětim-Březinka

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna, 1941–1950, sign. S 7665/4, kart. 11 329

49 Pavel (Pali) Schwarz, Nádvoří Vrchlabských kasáren, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší kolorovaná akvarelem, tužka, karton, 20 × 26,6 cm, PT 14707

- 50 Spořitelni knížka Elsy Hladíkové vydaná tzv. Bankou židovské samosprávy terezínského ghetta, 1943–1944, A 13621
- 51 Pracovní průkazy Elsy Hladíkové z terezínského ghetta z let 1943 a 1944, A 13623, A 13624
- 52 Propustka k opuštění ubikace z pracovních důvodů po 20. hodině vydaná Else Hladíkové na dobu od 9. 2. do 9. 5. 1945, A 13628-2

Otto Kaufmann (Karas)

4. 11. 1896, Karlín (Praha)
28. 9. 1944 (datum transportu), Osvětim-Březinka

NA, fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna, 1931–1940, sign. K 816/15, kart. 7360

- 53 Otto Kaufmann (Karas), Dvůr domu Q 215, ghetto Terezín, 1942, kolorovaná perokresba tuší, tužka, karton, 29,1 × 23,1 cm, PT 14481
- 54 Otto Kaufmann (Karas), Terezínské zákoutí, ghetto Terezín, 1942–1944, olej na bílém skle, 18,9 × 18,9 cm, PT 14817

Hilda Zadikow (Zadiková)

23. 6. 1890, Praha
25. 12. 1974, Pine Bush, stát New York, USA

Památník Terezín

- 55 Hilda Zadikow (Zadiková), Sedící stará žena s holí, ghetto Terezín, 1943, kolorovaná perokresba tuší, karton, 22,1 × 18,6 cm, PT 14565

Gabriela Tůmová (1906–1992) pracovala po osvobození v Terezíně jako dobrovolná zdravotní sestra při ošetřování bývalých vězňů, kteří trpěli skvrnitým tyfem a dalšími nemocemi. Podílela se také na přípravě a provádění repatriací.

- 124 Předměty z pozůstalosti Gabriely Tůmové – šátek zdravotní sestry, odznak Červeného kříže a rukávové pásky terezínských zdravotníků, 1945, PT 14686, PT 14687, PT 14684, PT 14685.
- 125 Palice, olejnička, opotřebovaný vytěrák k čištění vyřezaných závitů a součástky tankového motoru Maybach HL 230 (polotovary a výrobky v různém stádiu opracování). Jde o nálezy z komplexu podzemních továren u Litoměřic, úsek Richard I, závod Elsabe. Komponenty tankového motoru tu vyráběli vězni koncentračního tábora Litoměřice využívání k otročké práci v německém zbrojním průmyslu, 1944–1945, PT 14500, PT 14505, PT 14514, PT 14485, PT 14487, PT 14488, PT 14498, PT 14499, PT 14513.

Operní pěvec **Karel Berman** (1919–1995) musel v roce 1940 z rasových důvodů ukončit studium na konzervatoři a následně byl od 16. 1. 1941 internován v tzv. Přeškolovacím táboře Lípa u Havlíčkova Brodu (ve skutečnosti šlo o pracovní tábor pro židovské muže). Odtud byl 1. 3. 1943 odvezen do Prahy a 6. 3. 1943 deportován transportem Cv do terezínského ghetta, kde se aktivně podílel na kulturním životě. Dne 28. 9. 1944 odjel prvním podzemním transportem Ek do Osvětimi, prošel selekcí a byl převezen do koncentračního tábora Kaufering (pobočka KT Dachau). Na konci války přežil evakuační pochod do KT Allach, kde byl osvobozen americkou armádou. Do Prahy se vrátil na konci května 1945. Po válce dokončil studia na konzervatoři a věnoval se pěvecké kariéře (v roce 1953 se stal sólistou opery Národního divadla).

- 126 Fotografie Karla Bermana.
- 127 Předměty Karla Bermana, se kterými se po osvobození vrátil z koncentračního tábora Allach – nůž vyrobený z listu pily, plechová nádoba s uchem, hliníkový hrneček, plechovka z výbavy americké armády, 1945, PT 14793, PT 14797, PT 14796, PT 14795.

Emilie Prokopová (1893–1977), její manžel **Karel** (1893–1943) a syn **Miroslav** (1922–1942) byli členy odbojové skupiny napojené na Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOD). Jejím hlavním úkolem bylo zajišťovat prostřednictvím vysílačky Sparta I radiotelegrafické spojení Prahy s Londýnem. Rodina bydlela

Student Státního reálného gymnázia Roudnici nad Labem **Miroslav Kukuk** (1923–1942) byl jedním z 84 studentů a studentek reálného gymnázia a Vyšší průmyslové školy v Roudnici n. L., kteří byli 20. 6. 1942 zatčeni gestapem a převezeni do policejní věznice v Malé pevnosti Terezín. Důvodem zatčení byla údajná příprava atentátu na Alfréda Bauera, řídicího učitele roudnické německé obecné školy a horlivého nacistu. Dne 28. 9. 1942 byl Miroslav Kukuk převezen z Terezína do koncentračního tábora v Osvětimi, kde 26. 12. 1942 zahynul.

- 117 Československý válečný kříž 1939 s oznámením o jeho udělení Miroslavovi Kukukovi in memoriam, fotografie M. Kukuka, 1945, PT 14650.
- 118 Dopisnice odeslaná Miroslavem Kukukem z policejní věznice Terezín rodičům, 27. 6. 1942, A 13760.

Rudolf Pěček (1903–1970) a **Anna Pěčková** (1904–1971) z Prostějova byli od roku 1930 členy Komunistické strany Československa, kde Rudolf vykonával funkce v okresním a krajském vedení. Po okupaci českých zemí nacistickým Německem byl dva týdny vězněn a vyslýchán. Podruhé byl zatčen 1. 9. 1939 v rámci akce Albrecht der Erste. Po krátkém věznění v koncentračním táboře Dachau byl 27. 9. 1939 předán do KT Buchenwald. Odtud byl 14. 8. 1940 převezen do věznice brněnského gestapa. Následovalo vyšetřování a vypracování žaloby. Poté byl Rudolf Pěček v červenci 1941 ve Vratislavi (Breslau) odsouzen Lidovým soudním dvorem za přípravu velezrady k 15 letům káznice. Vězněn byl v Briegu (Brzeg), Wohlau (Wołów) a na tuberkulózním oddělení trestnice Mírov, odkud se vrátil v květnu 1945. V srpnu 1944 byla za ilegální činnost zatčena také Anna Pěčková. Brněnské gestapo ji 20. 9. 1944 předalo do terezínské policejní věznice, kde se dožila osvobození. Rudolf Pěček se po válce i přes podlomené zdraví opět zapojil do politické činnosti. V letech 1946–1948 byl předsedou Okresního národního výboru v Prostějově.

- 119 Dopisnice odeslaná Annou Pěčkovou z policejní věznice v terezínské Malé pevnosti Rudolfu Pěčkovi do trestnice Mírov, 29. 1. 1945, A 13781-2.
- 120 Dopisnice odeslaná Annou Pěčkovou z policejní věznice v Malé pevnosti Terezín dceři Jiřině do Prostějova, 1. 10. 1944, A 13783.
- 121 Propouštěcí list Rudolfa Pěčka z trestnice Mírov, 9. 5. 1945, A 13786.
- 122 Taška Anny Pěčkové s datem zatčení gestapem a datem propuštění z policejní věznice v Malé pevnosti Terezín, 1945, PT 14654.
- 123 Památníček Anny Pěčkové z věznice v Malé pevnosti Terezín se zápisy spoluvězeňkyň z dubna a května 1945, PT 14660.

- 56 Hilda Zadikow (Zadiková), Staří lidé a invalidé, ghetto Terezín, 1942–1945, kolorovaná perokresba tuší, karton, 22 × 18,6 cm, PT 14566

Ferdinand Bloch

15. 8. 1898, Vídeň
31. 10. 1944, Malá pevnost Terezín

Charlotta Burešová, Portrait of the artist Ferdinand Bloch, Terezín Ghetto, 1944
Watercolor on paper, 31,5 × 23,5 cm
Collection of the Yad Vashem Art Museum, Jerusalem, # 2269/10
Gift of Miriam Novitch, Israel
Photo © Yad Vashem Art Museum, Jerusalem

- 57 Ferdinand Bloch, Terezínský dvůr, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší, tužka, karton, 21,5 × 15,7 cm, PT 14567

Monogramista F. B.

životní data autora nejsou známa

- 58 Monogramista F. B., Terezínský dvůr, ghetto Terezín, 1941–1945, kolorovaná perokresba tuší, tužka, karton, 18,3 × 16,5 cm, PT 14568
- 59 Autor neznámý, Část terezínského náměstí s Ženijními kasárnami, ghetto Terezín, 1941–1945, pastel, kolorováno akvarelem, karton, 25,2 × 35,1 cm, PT 14531
- 60 Autor neznámý, Pohled na Prahu, ghetto Terezín, 1941–1945, akvarel, tužka, barevná tužka, karton, 17,8 × 24,7 cm, PT 14838

Lea Grundig

23. 3. 1906, Drážďany
10. 10. 1977, při cestě po Středozezemním moři

Bundesarchiv, Bild 183-12603-0001 / Fotograf: Rudolf Hesse

- 61 Lea Grundig, Transport Berlín–Lublin, Palestina, 1943, tuš, tempera, karton, 30 × 37,8 cm, PT 14574

Josef Procházka

19. 5. 1908, Zderadiny
31. 1. 1989, Český Brod

Archiv výtvarného umění, Kostelec nad Černými lesy

- 62 Josef Procházka, Portrét podplukovníka Karla Janoty, káznice Gräfentonna, 1944, tužka, papír, karton, 36,1 × 26 cm, PT 14815

Běla Krausová

20. 12. 1898, Krásné Březno
asi 1996, Praha

Památník Terezín

- 63 Běla Krausová, Ave Maria!, Malá pevnost Terezín, 1943, olej na plátně, 21,4 × 18,9 cm, PT 14816

- 110 Fotografie Fritze Jellineka a Elsy Rosenfeldové, A 13660, A 13681.
111 Potvrzení o sňatku Fritze Jellineka a Elsy Rosenfeldové uzavřeném 7. 3. 1943 na rabinátu ghetta Terezín (potvrzení z 28. 4. 1945), A 13653.
112 Snubní prsten Elsy Rosenfeldové z ghetta Terezín. Na vnitřní straně je vyryto její jméno a datum sňatku: Else 7. / III. 1943, PT 14740.
113 Doklad o uzavření občanského sňatku Fritze Jellineka a Elsy Rosenfeldové 20. 1. 1948 ve Vídni (oddací list), A 13678-2.

Dne 21. 6. 1943 byla transportem V/9 deportována z Drážďan do terezínského ghetta **Fella Feiga Drut** (1923–1991) narozená v tehdy polském městě Rowno (dnes Rivno, Ukrajina). V Terezíně se jí 9. 11. 1943 narodila dcera **Tana** a obě se v ghettu jako zázrakem dočkaly osvobození. Po válce byly repatriovány do americké okupační zóny Německa, odkud se v roce 1950 vystěhovaly do USA.

- 114 Nočník Tany Drut narozené v terezínském ghettu 9. 11. 1943, PT 14771.

Manželé **Vladimír Požár** (1910–1984) a **Božena Požárová** (1914–2001) vedli za druhé světové války družstevní prodejnu v Kejžlicích u Humpolce a prostřednictvím faráře tehdejší Církve českomoravské (husitské) Jaroslava Surého předávali potraviny odbojové skupině, která podporovala partyzány na Českomoravské vrchovině. Po zatčení byli 20. 2. 1945 převezeni do věznice gestapa v Táboře a odtud 6. 3. 1945 do policejní věznice v terezínské Malé pevnosti. Božena zde pracovala v šicí dílně a Rudolf byl zařazován do různých pracovních komand. Oba věznění přežili.

- 115 Látkové srdíčko a figurka slona – upomínkové předměty vyrobené v policejní věznici v Malé pevnosti Terezín z pozůstalosti manželů Požárových, 1945, PT 14601, PT 14602.

Anna Paštiková (1896–1962), úřednice z Prahy, byla zatčena za přípravu velezrady a vyšetřována protikomunistickým útvarem pražského gestapa. Od 19. 8. 1944 byla vězněna na Pankráci a dne 23. 1. 1945 předána do policejní věznice v terezínské Malé pevnosti, kde se dočkala osvobození.

- 116 Upomínkové předměty z policejní věznice v terezínské Malé pevnosti z pozůstalosti Anny Paštikové – památníček, vyšívání kapesník, přívěsek z pecky, látkové srdíčko a růženec vyrobený z chlebové hmoty, 1945, PT 14807, PT 14808, PT 14811, PT 14812, PT 14809.

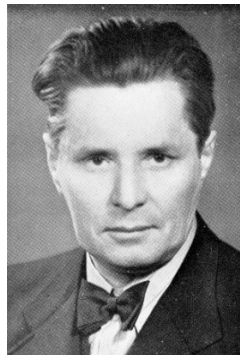
Bratři **Ladislav Lohniský** (1906–1942) a **JUDr. Leopold Lohniský** (1913–1942) z Hrotovic působili v odboji od počátku německé okupace. Ladislav, který pracoval v rodinné cukrárně, podporoval osoby na útěku před gestapem. K jeho zatčení došlo 2. 6. 1942. Nejprve byl vězněn brněnským gestapem a poté v policejních věznicích na Pankráci a v terezínské Malé pevnosti. Leopold pracoval od roku 1939 v Praze jako koncipient v advokátní kanceláři JUDr. Jana Kellera (poslední starosta České obce sokolské před zastavením činnosti Sokola nacisty). Zde byl 16. 6. 1941 zatčen gestapem, ale při eskortování do Brna se mu podařilo uprchnout. Skrýval se pak až do 1. 6. 1942, kdy byl v Praze dopaden během policejních razíí po atentátu na Reinharda Heydricha. Vězněn byl v policejních věznicích na Pankráci a v Terezíně. Dne 29. 9. 1942 byli Leopold a Ladislav Lohništi stanným soudem v Praze odsouzeni k trestu smrti. Následně byli převezeni z Malé pevnosti v Terezíně do koncentračního tábora Mauthausen a tam 24. 10. 1942 popraveni.

- 107 Úmrtní list JUDr. Leopolda Lohniského popraveného 24. 10. 1942, vystavený 6. 11. 1942 civilním matričním úřadem v Mauthausenu (Standesamt Mauthausen II), A 13868
- 108 Vzpomínkový tisk vydaný 24. 10. 1945 k třetímu výročí popravy Ladislava a Leopolda Lohniských, A 13879

Exponáty ve vitrínách

- 109 Věci osobní potřeby vězňů terezínského ghetta – rtěnka, tvářenka, pudřenka, ozdoba ve tvaru motýla vyřezaná z překližky, plechové víčko od zubní pasty s nápisem v nizozemštině, hřebínek, kartonový obal od pudru, smaltovaný plechový hrníček, látková židovská hvězda. Většina předmětů byla nalezena na půdě Drážďanských kasáren, 1941–1945, PT 14754, PT 14745, PT 14753, PT 14755, PT 14766, PT 14772, PT 14743.

Dne 7. 3. 1943 uzavřeli na rabinátu v terezínském ghettu sňatek **Fritz (Bedřich) Jellinek** (1898–1955) a **Elsa Rosenfeldová** (1904–1995). Fritz byl do Terezína deportován 29. 3. 1942 transportem Ae z Brna a po celou dobu věznění tu pracoval jako vedoucí optické dílny. Elsa byla do ghetta dopravena 31. 1. 1943 z Uherského Brodu transportem Cp. V květnu 1945 byli oba v Terezíně osvobozeni a ještě téhož roku se vystěhovali do Vídně, kde Fritz před válkou žil jako rakouský občan a měl zde domovské právo. Protože jejich terezínská svatba nebyla právně platná, uzavřeli ve Vídni 20. 1. 1948 občanský sňatek.

Josef Kyliés

19. 3. 1890, Studeněves
16. 6. 1946, Praha

Památník Terezín

- 64 Josef Kyliés, Autoportrét, Malá pevnost Terezín, 1945, tužka, karton, 22,2 × 15 cm, PT 14840

Kresby a písemnosti z pozůstalosti Antonína Bartoníčka

Novinář a nakladatel **Antonín Bartoníček** (1900–1945) byl zatčen za spoluúčast při vydávání a rozšiřování ilegálního tisku. Od 1. 12. 1944 byl vězněn na Pankráci, 16. 1. 1945 došlo k jeho předání do policejní věznice v Malé pevnosti Terezín. Zde 16. 3. 1945 zemřel. Pohřben je na terezínském Národním hřbitově.

- 65 Báseň od neznámého autora z neurčené věznice či káznice, asi 1944–1945, PT 14696
- 66 Báseň Antonína Bartoníčka Terezínská odezva napsaná v policejní věznici v terezínském Malé pevnosti, 1945, PT 14697
- Kresby neznámého autora z nezjištěné věznice či káznice
- 67 Pohled z prvního patra věznice směrem k východu, asi 1944–1945, tužka, papír, 18,3 × 13,5 cm, PT 14688
- 68 Vchod ke spacím sálům č. 8 a 9 na půdě, asi 1944–1945, tužka, papír, 18,3 × 13,4 cm, PT 14689
- 69 Pohled do dvora věznice, asi 1944–1945, tužka, papír, 18,3 × 13,5 cm, PT 14691
- 70 Spací sál č. 8 na půdě, asi 1944–1945, tužka, papír, 18,3 × 13,5 cm, PT 14692
- 71 Toalety, asi 1944–1945, tužka, papír, 18,3 × 13,5 cm, PT 14695

Kresby a písemnosti z pozůstalosti Jana Podrackého

Po obsazení českého pohraničí zůstal stavbyvedoucí, architekt a malíř **Jan Podracký** (1909–1943) v Duchcově připojeném k Německé říši. K převzetí moci nacisty nezůstal lhostejný a zapojil se do činnosti levicové odbojové skupiny, která se postupně rozšířila do řady míst v Podkrušnohoří. Podílel se hlavně na pomoci rodinám zatčených a distribuci ilegálních tiskovin. K jeho zatčení gestapem došlo 9. 12. 1941. Vězněn byl nejprve v Mostě a poté od listopadu 1942 v Litoměřicích, kde byl Vrchním zemským soudem 16. 12. 1942 odsouzen k pěti letům káznice. Následoval transport do pracovního tábora Griebo, kde odsouzení vězni pracovali na regulaci Labe. Po odvolání vrchního říšského návladního proti litoměřickému rozsudku byl případ Jana Podrackého předán Lidovému soudnímu dvoru, který jej 16. 6. 1943 odsoudil k trestu smrti. Popraven byl 7. 9. 1943 v Berlíně-Plötzensee.

Jan Podracký

16. 5. 1909, Louka u Litvínova
7. 9. 1943, Berlín-Plötzensee

Památník Terezín

- 72 Jan Podracký, Společná cela č. 202 ve věznici v Mostě, 1942, perokresba inkoustem, papír, 15 × 21 cm, PT 14850
- 73 Jan Podracký, Cela smrti ve věznici Berlín-Plötzensee, 1943, inkoustová tužka, inkoust, papír, 18,8 × 14,9 cm, PT 14851
- 74 Zatykač vydaný vyšetřujícím soudcem Lidového soudního dvora, kterým byl Jan Podracký vzat do vyšetřovací vazby, Liberec, 12. 3. 1942 (originál a poválečný překlad do češtiny), A 13935
- 75 Dopis Jana Podrackého manželce Marii odeslaný z věznice v Litoměřicích, 3. 1. 1943, A 13942
- 76 Deník Jana Podrackého z cely smrti ve věznici Berlín-Plötzensee, 13. 8. – 1. 9. 1943 (ukázka), A 13947
- 77 Poslední dopis Jana Podrackého ze dne 2. 9. 1943, A 13945-5

- 99 Dopis Jaroslava Študenta zasláný rodičům z koncentračního tábora v Osvětimi, 14. 3. 1943, A 13555
- 100 Rukavice Jaroslava Študenta, v níž jeho matka ukrývala synovy motáky pronesené z policejní věznice v terezínské Malé pevnosti, PT 14452

Pavla Krčmová (1920–1943), úřednice z Domažlic, byla zatčena 26. 5. 1941 pro podezření z ilegální činnosti (vyzvědačství, kurýrní služba, distribuce letáků). Vyslýchána byla referátem klatovského gestapa pro potlačování pravicového odboje, podle vzpomínek spoluvězeňkyň však spolupracovala i se členy ilegální komunistické strany. Po věznění v Klatovech, na Pankráci a v policejní věznici v terezínské Malé pevnosti odjela 15. 6. 1942 transportem do koncentračního tábora Ravensbrück, kam po zastávkách v Drážďanech, Lipsku a Berlíně dorazila 20. 6. 1942. V táboře po půl roce onemocněla a 19. 12. 1943 zemřela na tuberkulózu.

- 101 Fotografie Pavly Krčmové, A 13965
- 102 Oznámení o uvěznění Pavly Krčmové ve věznici gestapa v Klatovech, 26. 5. 1941, A 13572
- 103 Oznámení o přemístění Pavly Krčmové do německé policejní věznice v Praze na Pankráci, 11. 2. 1942, A 13573
- 104 Dopis Filomény Traxlerové z Josefova vyjadřující soustrast s úmrtím Pavly Krčmové, 16. 3. 1944, A 13576

Řídící učitel obecné školy v Zarazicích **František Crhounek** (1904–1942) se aktivně podílel na místním společenském dění a byl rovněž vůdčí osobností ochotnického divadla v blízkém Veselí nad Moravou. Po okupaci českých zemí nacistickým Německem se zapojil do odbojové činnosti v organizaci Obrana národa a spolupracoval také s profesorem Josefem Grňou (člen zemského vedení odbojové organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme). Dne 12. 6. 1942 byl František Crhounek zatčen a uvězněn v brněnských Kounicových kolejích. Odtud byl v říjnu převezen do koncentračního tábora v Osvětimi, kde již 23. 10. 1942 zahynul.

- 105 Všeobecná občanská legitimace Františka Crhounka vydaná 19. 12. 1939 Okresním úřadem v Uherském Hradišti, A 13749
- 106 Úmrtní list Františka Crhounka zemřelého 23. 10. 1942, vystavený 5. 12. 1942 civilním matričním úřadem v Osvětimi (Standesamt Auschwitz), A 13750

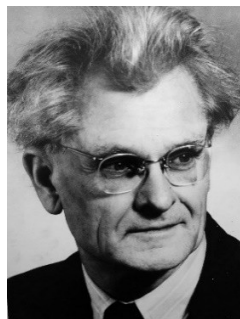
- 89 Pasová fotografie JUDr. Eduarda Lederera z roku 1917, A 13584
- 90 Vysvědčení Eduarda Lederera, studenta České univerzity Karlo-Ferdinandovy v Praze, o složení státní zkoušky z civilního soudního řízení, 5. 5. 1883, A 13581-2
- 91 Potvrzení Vrchního zemského soudu v Praze JUDr. Eduardu Ledererovi o úspěšném vykonání advokátní zkoušky, 8. 7. 1890, A 13582
- 92 Úvodní strana Ledererova pojednání Českožidovská otázka z roku 1899, A 13606
- 93 Ledererův projev na prvním oficiálním šachovém turnaji v terezínském ghettu, 1942, A 13602
- 94 Potvrzení o příjmu balíku odeslané JUDr. Eduardem Ledererem z terezínského ghetta vnučce Adrieně Hofmanové, 26. 2. 1944, A 13594-18

Ovdovělá **Etel Kannerová** (1876–1952) žila před deportací do Terezína v Uherském Brodě. Do ghetta byla dopravena 30. 6. 1943 z Ostravy transportem Df a dožila se zde osvobození. Po válce žila v Praze.

- 95 Židovský průkaz (Juden-Ausweis) vydaný Etel Kannerové 12. 1. 1943 Okresním úřadem v Uherském Brodě, A 13635
- 96 Potvrzení o věznění v ghettu Terezín vydané Etel Kannerové Radou židovských náboženských obcí v Praze, 9. 7. 1947, A 13636

Jaroslav Študent (1925–1943), který navštěvoval Vyšší průmyslovou školu v Roudnici nad Labem, byl jedním z 84 studentů a studentek průmyslovky a Státního reálného gymnázia v Roudnici n. L., kteří byli 20. 6. 1942 zatčeni gestapem a převezeni do policejní věznice v terezínské Malé pevnosti. Důvodem zatčení byla údajná příprava atentátu na Alfréda Bauera, řídícího učitele roudnické německé obecné školy a horlivého nacistu. Dne 27. 1. 1943 byl Jaroslav Študent převezen z Terezína do koncentračního tábora v Osvětimi, kde 20. 4. 1943 zahynul.

- 97 Fotografie Jaroslava Študenta
- 98 Oznámení o zatčení druhého ročníku Vyšší průmyslové školy strojnické v Roudnici nad Labem dne 20. 6. 1942 německou policií (gestapem) rozeslané ředitelstvím školy rodičům zatčených studentů, A 13549

Viktor Dobrovolný

2. 3. 1909, Havlíčkova Borová
13. 12. 1987, Praha

Wikimedia Commons, licence CC-BY-SA-4.0

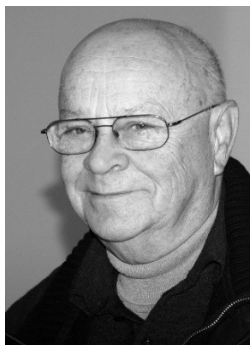
- 78 Viktor Dobrovolný, Kára s mrtvými, 1945 (po osvobození), tuš, běloba, tužka, papír, 31,5 × 23,6 cm, PT 14681
- 79 Viktor Dobrovolný, Ušlapán, 1945 (po osvobození), tuš, běloba, tužka, papír, 31,5 × 23,6 cm, PT 14682
- 80 Viktor Dobrovolný, Ruce v drátech, 1945 (po osvobození), tuš, běloba, tužka, papír, 31,5 × 23,6 cm, PT 14683

Exponát v rohu cely

Amálie Freundová (1890–1942) byla do terezínského ghetta deportována spolu s manželem a dcerou dne 3. 8. 1942 z Prahy transportem AAw, ale už v listopadu téhož roku zde zemřela na břišní tyfus. Holokaust nepřežili ani její manžel Leo a dcera Hana deportovaní v září 1943 do Osvětimi. **Katuše (Käthe) Taussigová** (1896–1963) byla do ghetta dopravena 9. 6. 1943 z Prahy transportem Dc a v Terezíně se dočkala osvobození. Její syn Jiří Taussig-Tesař (1919–2010) byl v ghettu brankářem fotbalového mužstva Kleiderkammer a hrál také v jazzovém souboru Ghetto Swingers.

- 81 Transportní kufr Amálie Freundové, který později používala Katuše Taussigová, 1942–1945, PT 14710

Exponáty na stěnách mezi sloupy

Aleš Veselý

3. 2. 1935, Čáslav
14. 12. 2015, Praha

Foto Jindřich Nosek, Wikimedia Commons,
licence CC-BY-SA-3.0

- 82 Aleš Veselý, Bez názvu, 1965, matrice pro monotyp, 78 × 66,4 cm, PT 14578
- 83 Aleš Veselý, Magen David, 1994, tužka, akvarel, tempera, běloba, karton, 101,5 × 82 cm, PT 14575
- 84 Aleš Veselý, Past, 1959–1960, asambláž, 96,5 × 76,5 cm, PT 14449

Monogramista H. K.

životní data autora nejsou známa

- 85 Monogramista H. K., Výdejna jídla na dvoře Magdeburských kasáren, ghetto Terezín, 1943, perokresba tuší, tužka, karton, 25 × 34 cm, PT 14450

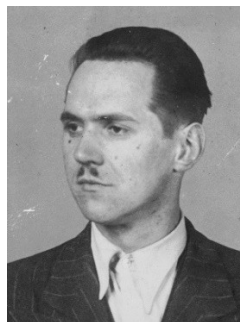

Josef Wagenknecht-Vozovský

5. 4. 1897, Ostroměř
15. 4. 1970, Říčany

VÚA-VHA, Vojenský osobní spis
Josefa Wagenknechta-Vozovského

- 86 Josef Wagenknecht-Vozovský, Příjezd zdravotníků do Malé pevnosti, 50. – 60. léta 20. století, kolorovaná perokresba tuší, akvarel, běloba, tužka, karton, 32,2 × 41,8 cm, PT 14451

Eduard Sahánek

28. 4. 1914, Vídeň
1958 nebo 1959, Vídeň

Wiener Stadt- und Landesarchiv, Bestand Gestapo,
2.5.2.K1 – Gestapo-Kartei, 1938–1945

- 87 Eduard Sahánek, Vězeň nesoucí kámen, po roce 1945, tisková reprodukce kresby, papír, 32,8 × 21 cm, PT 14561
- 88 Eduard Sahánek, Vězeň připoutaný ke zdi, po roce 1945, tisková reprodukce kresby, papír, 32,8 × 21 cm, PT 14563

JUDr. Eduard Lederer (1859–1944) byl významný představitel českožidovského hnutí, spisovatel (pseudonym Leda) a publicista. Povoláním byl advokát, od roku 1919 několik let pracoval na Ministerstvu školství a národní osvěty. Do terezínského ghetta byl deportován se svojí manželkou **Bedříškou** (1871–1946) dne 6. 7. 1942 z Prahy transportem AAn. Zemřel v Terezíně 5. 6. 1944 a jeho památku uctili terezínští spoluvězni 14. 7. 1944 vzpomínkovým shromážděním. Bedříška Ledererová se v ghettu dožila konce války.